

Sygn. akt I ACa 1052/14

WYROK

W IMIENIU RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ

Dnia 9 lutego 2015 r.

Sąd Apelacyjny w Poznaniu, I Wydział Cywilny w składzie:

Przewodniczący:	SSA Krzysztof Józefowicz /spr./
Sędziowie:	SA Małgorzata Gulczyńska SA Hanna Małaniuk
Protokolant:	st.sekr.sąd. Sylwia Stefańska

po rozpoznaniu w dniu 28 stycznia 2015 r. w Poznaniu

na rozprawie

sprawy z powództwa **Agencji Restrukturyzacji i Modernizacji Rolnictwa**

w W.

przeciwko **A. K., M. K.**

o zapłatę

na skutek apelacji powódki

od wyroku Sądu Okręgowego w Koninie

z dnia 27 czerwca 2014 r., sygn. akt I C 522/13

1. **oddala apelację;**

2. **zasądza od powódki na rzecz pozwanych 3.600 zł tytułem zwrotu kosztów zastępstwa procesowego w postępowaniu apelacyjnym.**

SSA M.Gulczyńska SSA K.Józefowicz SSA H.Małaniuk

Sygn. akt I ACa 1052/14

UZASADNIENIE

Powodowa Agencja Restrukturyzacji i Modernizacji Rolnictwa wniosła o orzeczenie nakazem zapłaty w postępowaniu nakazowym, że pozwani A. K. oraz M. K. mają jej zapłacić solidarnie kwotę 89.929,49 zł wraz z odsetkami ustawowymi od dnia 24 stycznia 2012 r. do dnia zapłaty oraz zasądzenie solidarnie od pozwanych na rzecz powoda kosztów postępowania sądowego, w tym kosztów zastępstwa procesowego według norm przepisanych oraz opłaty skarbowej

od pełnomocnictwa. W uzasadnieniu pozwu powódka wskazała, że w dniu 6 kwietnia (...). zawarła z pozwanym A. K., za zgodą jego żony – M. K., umowę nr (...) o dofinansowanie projektu, na mocy której udzieliła pozwanemu, w ramach Programu i Uzupełnienia Programu w zakresie priorytetu „Wspieranie zmian i dostosowań w sektorze rolno-żywnościowym” oraz działania „Ułatwianie startu młodym rolnikom”, pomocy w wysokości 50.000 zł. Strony przewidziały, że prawne zabezpieczenie wykonania przez pozwanego zobowiązań określonych w umowie stanowi weksel własny in blanco wraz z deklaracją wekslową, w której pozwani upoważnili powódkę do wypełnienia weksla, w każdym czasie, w wypadku niedotrzymania terminu spłaty całkowitego zobowiązania wynikającego z łączącej strony umowy. Powódka wskazała, że wezwała wystawców weksla (pозwanych) do osobistego stawiennictwa w celu zapłaty sumy wekslowej, jednakże pozwani nie wykupili przedmiotowego weksla.

Sąd Okręgowy w Koninie nakazem zapłaty w postępowaniu nakazowym z dnia 15 maja 2012 r. sygn. akt I Nc 17/12 nakazał pozwanym, aby zapłacili solidarnie powodowi kwotę dochodzoną w pozwie wraz z ustawowymi odsetkami i kosztami procesu.

Pozwani w zarzutach od powyższego nakazu zapłaty wnieśli o uchylenie nakazu zapłaty i oddalenie powództwa w całości oraz wnieśli o zasądzenie od powoda kosztów procesu, w tym kosztów zastępstwa procesowego. Podnieśli zarzuty nieistnienia, nieudowodnienia i przedawnienia roszczenia, a także zarzucili, że brak było podstaw do wypełnienia weksla oraz wypełnienie weksla było niezgodne z deklaracją. Nadto wnieśli o rozpatrzenie sprawy w oparciu o stosunek pierwotny – umowę o dofinansowanie projektu.

Zaskarżonym wyrokiem z dnia 27 czerwca 2014 r. Sąd Okręgowy w Koninie w punkcie 1. uchylił w całości nakaz zapłaty Sądu Okręgowego w Koninie z dnia 15 maja 2012 r. sygn. akt I Nc 17/12 wydany w postępowaniu nakazowym; w punkcie 2. oddalił powództwo i orzekł o kosztach postępowania.

Wydając powyższy wyrok Sąd I instancji ustalił, że powódka realizowała program „Ułatwianie startu młodym rolnikom”, który został wprowadzony rozporządzeniem Rady (WE) nr 1257/1999 z dnia 17 maja 1999 r. w sprawie wsparcia rozwoju obszarów wiejskich z (...) Funduszu (...) ((...)) oraz zmieniającym i uchylającym niektóre rozporządzenia. Powyższe przepisy prawa wspólnotowego zostały uszczegółowione w rozporządzeniu Ministra Rolnictwa i Rozwoju Wsi z dnia 3 września 2004 r. w sprawie przyjęcia Sektorowego Programu Operacyjnego „Restrukturyzacja i modernizacja sektora żywnościowego oraz rozwój obszarów wiejskich 2004-2006” (Dz. U. Nr 197, poz.2032). (...) wdrażania przedmiotowego działania został uregulowany w załączniku do rozporządzenia Ministra Rolnictwa i Rozwoju Wsi z dnia 8 września 2004 r. w sprawie Uzupełnienia Sektorowego Programu Operacyjnego „Restrukturyzacja i modernizacja sektora żywnościowego oraz rozwój obszarów wiejskich 2004-2006” (Dz. U. Nr 207, poz.2117). W powyższych przepisanych przewidziano, że pomoc przyznawana w ramach programu „Ułatwianie startu młodym rolnikom” mogła być przyznana m.in. gdy gospodarstwo rolne spełniało wymóg żywotności ekonomicznej lub wnioskodawca wykazał, że kryterium to zostanie spełnione nie później niż po 5 latach od dnia rozpoczęcia prowadzenia gospodarstwa.

W dniu 13 stycznia 2005 r. została zawarta, w formie aktu notarialnego Rep. A nr (...), pomiędzy J. K. a pozwanym A. K., umowa darowizny, zgodnie z którą J. K. darował swojemu bratankowi – pozwanemu, do majątku odrębnego, własność gospodarstwa rolnego położonego w K.. Od tego czasu pozwany rozpoczął prowadzenie tego gospodarstwa rolnego.

Pozwany w dniu 26 stycznia 2005 r. złożył w (...) Oddziale (...) powódki wniosek o dofinansowanie realizacji projektu w zakresie działania „U. startu młodym rolnikom”. W związku z tym, że w dniu składania wniosku gospodarstwo rolne nie spełniało kryterium żywotności ekonomicznej (wynosiło 0,580 ESU) pozwany zobowiązał się że w okresie 5 lat od dnia rozpoczęcia prowadzenia gospodarstwa uzyska niezbędną wartość żywotności ekonomicznej. Docelowo pozwany pragnął uzyskać wielkość ekonomiczną gospodarstwa na poziomie 7,466 ESU.

W uwzględnieniu złożonego wniosku, w dniu 6 kwietnia 2005 r. powódka zawarła z pozwanym umowę nr (...) o dofinansowanie projektu. Umowa została oparta na Sektorowym Programie Operacyjnym „Restrukturyzacja i modernizacja sektora żywnościowego oraz rozwój obszarów wiejskich 2004-2006” stanowiący załącznik do

rozporządzenia Ministra Rolnictwa i Rozwoju Wsi z dnia 3 września 2004 r. w sprawie przyjęcia Sektorowego Programu Operacyjnego „Restrukturyzacja i modernizacja sektora żywnościowego oraz rozwój obszarów wiejskich 2004-2006 (Dz. U. Nr 197, poz. 2032) oraz Uzupełnienie Sektorowego Programu Operacyjnego „Restrukturyzacja i modernizacja sektora żywnościowego oraz rozwój obszarów wiejskich 2004-2006” stanowiący załącznik do rozporządzenia Ministra Rolnictwa i Rozwoju Wsi z dnia 8 września 2004 r. w sprawie uzupełnienia Sektorowego Programu Operacyjnego „Restrukturyzacja i modernizacja sektora żywnościowego oraz rozwój obszarów wiejskich 2004-2006 (Dz. U. Nr 207, poz. 2117).

Na podstawie zawartej umowy beneficjentowi - pozwanemu - w dniu 2 czerwca 2005 r. wypłacona została kwota 50.000 zł. Wśród warunków, do jakich wypełnienia i przestrzegania pozwany został zobowiązany, były m.in. określony w § 5 ust. 1 pkt 4 umowy o dofinansowanie warunek niedokonywania zmian w okresie 5 lat od dnia dokonania wypłaty pomocy przez Agencję - a więc do dnia 2 czerwca 2010 r. - w strukturze produkcji rolnej, jeżeli prowadziłoby to do zmniejszenia wielkości ekonomicznej gospodarstwa rolnego poniżej kryterium żywotności ekonomicznej oraz wymieniony w § 5 ust. 1 pkt 7 warunek spełnienia w okresie 5 lat od rozpoczęcia prowadzenia gospodarstwa rolnego - a więc do dnia 13 stycznia 2010 r. - kryterium żywotności ekonomicznej tego gospodarstwa, w przypadku gdy nie spełniało ono kryterium żywotności ekonomicznej w dniu złożenia wniosku o dofinansowanie realizacji projektu. W przypadku nie wypełnienia co najmniej jednego z zobowiązań wymienionych w § 5 ust. 1 umów, w tym powyższych dwóch warunków, beneficjent zobowiązał się do zwrotu pomocy wraz z odsetkami w wysokości określonej jak dla zaległości podatkowych, liczonymi od dnia wypłacenia przez Agencję pomocy.

Zabezpieczeniem należytego wykonania przez beneficjenta zobowiązań był weksel in blanco wraz z deklaracją wekslową podpisaną przez pozwanych. Na zawarcie przedmiotowej umowy zgodę wyraziła małżonka pozwanego - pozwana M. K.. W deklaracji wekslowej z dnia 6 kwietnia 2005 r. pozwani przekazali do dyspozycji weksel in blanco, który powódka miała prawo wypełnić w każdym czasie w wypadku niedotrzymania terminu spłaty zobowiązania wobec niej na sumę całkowitego zobowiązania wynikającego z przedmiotowej umowy, łącznie z odsetkami, prowizjami i opłatami powstałymi z jakiegokolwiek tytułu. Powódce przyznano prawo opatrzenia weksla datą płatności według swego uznania oraz uzupełnienia go brakującymi elementami w tym klauzulą „bez protestu” zawiadamiając pozwanych o tym listem poleconym pod wskazany w deklaracji wekslowej adres. Jednocześnie pozwani zobowiązali się do zapłacenia sumy wekslowej na żądanie posiadacza weksla jako pokrycie długu wynikającego z powyższej umowy.

Pierwsza kontrola gospodarstwa rolnego pozwanego miała miejsce po 2 latach od zawarcia umowy. Wówczas ze strony powódki nie było zastrzeżeń co do poziomu wskaźnika ESU. Z uwagi na zbliżający się upływ terminu powódka wzywała pozwanego do złożenia dokumentów potwierdzających wypełnienie kryteriów w postaci: spełnienia żywotności ekonomicznej gospodarstwa oraz uzupełnienia wykształcenia w celu spełnienia wymogu kwalifikacji zawodowych. W dniu 7 stycznia 2010 r. pozwany przedłożył powódce, wyliczenie żywotności ekonomicznej według tabeli S. wskazującej, że wielkość ekonomiczna gospodarstwa rolnego wynosiła 4,1984 ESU. Natomiast przeprowadzona w dniu 20 kwietnia 2010 r. kontrola przez pracowników powódki K. G. oraz I. K. wskazała, że wartość ekonomiczna gospodarstwa pozwanego wynosiła 0,62 ESU. W tym okresie w gospodarstwie rolnym pozwanego było posiane żyto - 0,7100 ha, mieszanki zbożowe - 1,8800 ha oraz pozostałe uprawy - 2,4800 ha. Pozwany zakwestionował wyniki kontroli wskazując w piśmie z dnia 21 maja 2010 r., że był przekonany, że w tym roku nie obowiązuje go spełnienie kryterium żywotności ekonomicznej i w związku z tym, po kontroli, podjął działania zmierzające do jego osiągnięcia m.in. zasiania na obszarze 2 ha facelii błękitnej, której dostawa została zakontraktowana w dniu 20 kwietnia 2010 r. z Przedsiębiorstwem Produkcyjno – Handlowym (...) sp. z o.o. w K.. Nadto pozwany dodatkowo planował posiać rośliny docelowe w maju, tak aby ich zbiór nastąpił w sierpniu, gdy jest najlepsza pogoda. Druga kontrola przeprowadzona przez pracowników powoda - M. R. oraz M. P. miała miejsce w dniu 31 maja 2010 r. W jej trakcie stwierdzono obecność zasianej facelii błękitnej na działkach o nr (...) ha, o nr (...) ha oraz o nr (...) ha łącznie na powierzchni 2,03 ha. Natomiast w pozostałej części w tym okresie w gospodarstwie rolnym pozwanego było posiane żyto - 0,7100 ha i były pozostałe uprawy - 2,4800 ha. W dalszym jednak ciągu żywotność ekonomiczna gospodarstwa wynosiła poniżej minimalnego kryterium tj. 3, (...). W tym samym dniu tj. 31 maja 2010 r. pozwany zawarł kolejną umowę

kontraktacji z Przedsiębiorstwem Produkcyjno – Handlowym (...) sp. z o.o. w K. na plantację facelii błękitnej na dodatkowym obszarze 0,77 ha i w dniu 1 czerwca 2010 r. zasiał zakontraktowaną facelię, likwidując tym samym uprawę żyta z powierzchni 0,71 ha. Pozwany zdecydował się na posianie facelii w dwóch etapach, z tego względu, że na części posiane było żyto, które miało wówczas zostać zebrane, a posianie facelii doprowadziłoby do zniszczenia upraw żyta. Powyższe działania pozwanego spowodowały, że na dzień 2 czerwca 2010 r. wartość ekonomiczna gospodarstwa rolnego spełniała kryterium żywotności ekonomicznej i wyniosła 4, (...) ESU. Pozwany w piśmie do powódki z dnia 2 czerwca 2010 r. wskazał, że aktualny stan upraw na gruncie obejmuje uprawę facelii na powierzchni 2,80 ha i 2,48 ha łąk.

Powódka pismem z dnia 5 lipca 2010 r. poinformowała pozwanego, że w wyniku przeprowadzonych kontroli nie potwierdzono, że gospodarstwo rolne spełniło kryterium żywotności ekonomicznej i że zostanie uruchomiona procedura windykacji należności w celu zwrotu wypłaconej kwoty pomocy w wysokości 50.000 zł powiększonej o odsetki. Pozwany odwołał się od konieczności zwrotu kwoty udzielonej pomocy, lecz w piśmie z dnia 18 lutego 2011 r. powódka poinformowała go, że odwołanie zostało rozpatrzone negatywnie. W kolejnym piśmie z dnia 26 maja 2011 r. powódka pozytywnie rozpatrzyła odwołanie pozwanego w zakresie dotyczącym spełnienia przez gospodarstwo pozwanego w okresie 5 lat od rozpoczęcia prowadzenia gospodarstwa rolnego, kryterium żywotności tego gospodarstwa, w sytuacji gdy nie spełniało ono kryterium żywotności ekonomicznej w dniu złożenia wniosku o dofinansowanie realizacji projektu. Powódka podtrzymała jednak swoje stanowisko, że pozwany nie dopełnił warunków, aby gospodarstwo rolne utrzymywało wielkość ekonomiczną na poziomie 4 ESU, jak również wskazał, że najbardziej optymalny termin agrotechniczny siewu facelii przypada na III dekadę marca do I dekady kwietnia. W piśmie z dnia 10 stycznia 2012 r. odebranych przez pozwanego w dniu 28 stycznia 2012 r. powódka wystosowała do nich ostateczne wezwanie do zapłaty sumy wekslowej w kwocie 89.929,49 zł.

Rolnictwo cechuje się sezonowością upraw i założenie o stałości planowania w rolnictwie jest bardzo ryzykowne, na co wpływają dwa główne czynniki – klimatyczne i glebowe. Facelia błękitna może być siana do 7 lipca, a najwcześniej może być siana na początku kwietnia. Z uwagi na wskazane przez pozwanego terminy posiania facelii, okres plonowania byłby w drugiej-trzeciej dekadzie sierpnia.

W przedstawionym wyżej zakresie Sąd Okręgowy oparł ustalenia na zebranych w toku postępowania w sprawie dowodach z dokumentów, uznanej za jasną i logiczną opinii biegłego sądowego dr inż. M. B. i w oparciu o zeznania przesłuchanych świadków i stron. Wskazał, że nie dał wiary zeznaniom pozwanego w części dotyczącej okoliczności, że pozwany decyzję o zasianiu facelii miał podjąć już w październiku 2009 r. albowiem pozostaje to w sprzeczności z treścią pisma pozwanego z 21 maja 2010 r., w którym pozwany wskazywał, że uczynił to na skutek przeprowadzonej kontroli, jak również wskazują na to daty zawierania umów kontraktacji, które miały miejsce właśnie po kontrolach powoda. Natomiast w pozostałej części Sąd I instancji dał wiarę zeznaniom pozwanego, gdyż znajdują one potwierdzenie w pozostałym materiale dowodowym zgromadzonym w sprawie. Sąd ten dał wiarę w całości zeznaniom zeznania świadków I. K., M. R., K. G. oraz M. P., gdyż zeznania te wzajemnie się uzupełniały, a także znajdowały potwierdzenie w pozostałym materiale dowodowym zgromadzonym w sprawie.

Na podstawie tak ustalonego stanu faktycznego Sąd Okręgowy zważył, co następuje;

po wniesieniu zarzutów od nakazu zapłaty, wydanego na podstawie weksla gwarancyjnego, spór z płaszczyzny stosunku prawa wekslowego przenosi się na ogólną płaszczyznę stosunku prawa cywilnego i strony mogą powoływać się na podstawy faktyczne i prawne wynikające z łączącego je stosunku prawnego, które jest źródłem dochodzonego przez powoda roszczenia.

Powód wykazał, że wypłacił pozwanemu kwotę 50.000 zł z uwagi na zawartą umowę o dofinansowanie projektu. Tym samym pozwany został zobowiązany do spełnienia warunków i wypełnienia zobowiązań, które zostały określone w sposób szczegółowy pomiędzy stronami w umowie. Wśród nich były m.in. zawarty w § 5 ust. 1 pkt 7 wymóg spełnienia w okresie 5 lat od rozpoczęcia prowadzenia gospodarstwa rolnego, kryterium żywotności ekonomicznej tego gospodarstwa, w przypadku gdy nie spełniało ono kryterium żywotności ekonomicznej w dniu złożenia wniosku

o dofinansowanie realizacji projektu oraz określone w § 5 ust. 1 pkt 4 zobowiązanie niedokonywania zmian, w okresie 5 lat od dnia dokonania wypłaty pomocy przez Agencję w strukturze produkcji rolnej, jeżeli prowadziłyby to do zmniejszenia wielkości ekonomicznej gospodarstwa rolnego poniżej kryterium żywotności ekonomicznej.

W sprawie bezspornym była okoliczność, że pozwany prowadził gospodarstwo rolne od dnia 13 stycznia 2005 r., a więc warunek dotyczący § 5 ust. 1 pkt 7 powinien zostać przez niego spełniony do dnia 13 stycznia 2010 r. Ostatecznie, po uwzględnieniu odwołania pozwanego, powód w piśmie z dnia 26 maja 2011 r. uznał, że powyższy warunek został przez pozwanego spełniony. Wobec powyższego spór w niniejszej sprawie dotyczył wypełnienia przez pozwanego zobowiązania z § 5 ust. 1 pkt 4 umowy, a więc tego aby w okresie 5 lat od dnia dokonania wypłaty tj. od 2 czerwca 2005 r. pozwany nie dokonywał w prowadzonej przez siebie produkcji rolnej zmian, które prowadziłyby do zmniejszenia wielkości ekonomicznej gospodarstwa rolnego poniżej kryterium żywotności ekonomicznej. Należy przy tym zauważyć, iż z uwagi na wypełnienie przez pozwanego warunku z § 5 ust. 1 pkt 7 umowy, sporny okres dotyczący utrzymywania przez pozwanego gospodarstwa na poziomie żywotności ekonomicznej winien obejmować jedynie okres od 14 stycznia 2010 r. do 2 czerwca 2010 r.

Żywotność ekonomiczną gospodarstwa rolnego określa się na podstawie wielkości ekonomicznej danego gospodarstwa rolnego, określonej jako suma nadwyżek bezpośrednich (S.) wszystkich działalności rolniczych prowadzonych w tym gospodarstwie. Nadwyżki bezpośrednie oblicza się na podstawie wskaźników S. wyznaczonych dla poszczególnych rodzajów produkcji rolnej i regionów. Natomiast wielkość ekonomiczna jest określana w ESU, przy czym za gospodarstwo żywotne ekonomicznie uznaje się takie, dla którego obliczona wielkość ekonomiczna wynosi co najmniej 4 ESU.

Z bezspornych okoliczności sprawy wynika, że pozwany wykazywał osiągnięcie przez gospodarstwo kryterium żywotności ekonomicznej przy pomocy tabeli S.. Pozwany przedstawiając dane aktualne na dzień 30 grudnia 2009 r. wskazał, że wielkość ekonomiczna gospodarstwa rolnego wynosi 4,1984 ESU. Natomiast przeprowadzona kontrola w gospodarstwie pozwanego w dniu 20 kwietnia 2010 r. ustaliła, że gospodarstwo to wówczas posiadało żywotność ekonomiczną jedynie na poziomie 0,62 ESU. Na skutek przeprowadzonej kontroli pozwany podjął działania zmierzające do podniesienia kryterium żywotności ekonomicznej dokonując m.in. zasiania na obszarze 2,03 ha facelii błękitnej. Ponowna kontrola u pozwanego w dniu 31 maja 2010 r. ustaliła, iż nadal gospodarstwo pozwanego nie spełnia wymaganego kryterium, a z opinii biegłego sądowego dr inż. M. B. wynika, że zasianie przez pozwanego facelii umożliwiło osiągnięcie wielkości ekonomicznej gospodarstwa na poziomie 3, (...) ESU. Następnie posianie przez pozwanego w dalszym okresie dodatkowo na obszarze 0,77 ha facelii spowodowało, że na dzień 2 czerwca 2010 r. gospodarstwo rolne osiągnęło pułap wielkości ekonomicznej gospodarstwa wynoszący 4, (...) ESU.

W świetle powyższego, zdaniem Sądu I instancji, spór między stronami wynikał z odmiennej interpretacji § 5 ust. 1 pkt 4 umowy i sprowadzał się do rozstrzygnięcia czy warunek utrzymywania żywotności ekonomicznej gospodarstwa rolnego powinien być utrzymywany przez cały okres do 2 czerwca 2010 r. (tak jak wskazywała to powódka) czy też termin dla utrzymywania żywotności ekonomicznej należy wiązać z upływem końcowego terminu określonego przez umowę, który w przedmiotowej sprawie przypadał na dzień 2 czerwca 2010 r. (tak jak argumentowali to pozwani).

Zgodnie z art. 65 § 1 k.c. oświadczenie woli należy tak tłumaczyć, jak tego wymagają ze względu na okoliczności, w których złożone zostało, zasady współżycia społecznego oraz ustalone zwyczaje. Natomiast art. 65 § 2 k.c. przewiduje, że w umowach należy raczej badać, jaki był zgodny zamiar stron i celu umowy, aniżeli opierać się na jej dosłownym brzmieniu. Niewątpliwie uzyskana przez pozwanego pomoc związana była z programem wspierania zmian i dostosowań w sektorze rolno-żywnościowym, mającym na celu ułatwienie młodym rolnikom rozpoczęcie i prowadzenie gospodarstw rolnych. Produkcja rolna prowadzona przez pozwanego nie polegała na stałej hodowli czy też stałej produkcji roślinnej, lecz związana była z corocznymi zasiewami roślin. W takiej sytuacji ocena utrzymania kryterium żywotności ekonomicznej musi uwzględniać specyfikę prowadzenia gospodarstwa rolnego oraz okresy wegetacyjne roślin. Z niekwestionowanej przez strony opinii biegłego sądowego dr inż. M. B. wynika, że w przypadku gospodarstwa pozwanego spełnienie przez niego warunku żywotności ekonomicznej gospodarstwa możliwym było w całym okresie liczącym do 2 czerwca 2010 r. jedynie w odniesieniu do upraw trwałych np. łąki. Natomiast w

inny sposób należy ocenić posianą przez pozwanego facelię błękitną, gdyż charakteryzuje się ona okresowością upraw wynikającą ze specyfiki długości okresu wegetacji. Dlatego też dla oceny czy gospodarstwo pozwanego spełniło kryterium żywotności ekonomicznej, istotnym jest moment dokonania przez pozwanego wysiewu tej rośliny, przy czym oczywistym jest, że pozwany powinien dokonać tego do dnia 2 czerwca 2010 r. W niniejszej sprawie bezspornym było, że pozwany dokonał zasiania facelii błękitnej przed tym terminem.

Powódka reprezentowała stanowisko, że działania pozwanego zmierzające do podwyższenia wskaźnika żywotności ekonomicznej były nieprawidłowe, gdyż najbardziej optymalny termin agrotechniczny siewu facelii na nasiona przypada na III dekadę marca do I dekady kwietnia. W ocenie Sądu Okręgowego, ta okoliczność nie została jednak w żaden sposób przez stronę powodową wykazana. Natomiast z opinii biegłego sądowego dr inż. M. B. wynika, że facelia błękitna może być siana do 7 lipca, przy czym najwcześniej może być siana na początku kwietnia. Z powyższym stanowiskiem koresponduje oświadczenie z dnia 6 czerwca 2011 r. Przedsiębiorstwa Produkcyjno – Handlowego (...) sp. z o.o. w K., w którym stwierdzono, że jest możliwym – przy sprzyjających warunkach dla wzrostu i rozwoju roślin – wydanie nasion facelii wysianej 1 czerwca ponieważ długość wegetacji dla tej rośliny wynosi 101 dni. Wobec powyższego zarzut powódki dotyczący spóźnionego przeprowadzeniu przez pozwanego siewu facelii Sąd I instancji uznał za bezzasadny.

W tych okolicznościach, stanowisko pozwanego, że nie wiedział o tym, aby w 2010 r. obowiązywało go nadal utrzymanie żywotności gospodarstwa rolnego, chociaż było ono błędne i nieusprawiedliwione, niemniej nie miało ono istotnego znaczenia, skoro czynności umożliwiające osiągnięcie żywotności ekonomicznej zostały podjęte przez niego niezwłocznie po przeprowadzonych kontrolach, a co istotniejsze, okazały się one również skuteczne i na dzień 2 czerwca 2010 r. gospodarstwo rolne pozwanego osiągnęło wymagane kryterium żywotności ekonomicznej. Natomiast zaaprobowanie stanowiska powódki, że pozwany zobowiązany był do utrzymywania żywotności ekonomicznej gospodarstwa rolnego przez cały okres do 2 czerwca 2010 r. pozostawałoby w sprzeczności ze specyfiką prowadzenia gospodarstwa rolnego, które uzależnione jest zarówno od warunków pogodowych, okresu wegetacji roślin czy przyjętego przez danego rolnika sposobu planowania prac polowych w taki sposób, aby było to jak najbardziej opłacalne. Ponadto temu stanowisku sprzeciwia się również okoliczność, że powódka za wyjątkiem przeprowadzonej w ciągu 2 lat od wypłacenia pomocy kontroli (przy czym okoliczność ta wynika jedynie z zeznań pozwanego) aż do 20 kwietnia 2010 r. nie przeprowadzała oceny spełniania przez gospodarstwo pozwanego powyższego warunku w poprzednich latach. W ocenie Sądu I instancji, nie było przeszkód, aby dokonanie weryfikacji kryterium żywotności ekonomicznej przeprowadzić na koniec okresu rozliczeniowego, a nawet kilka dni po, gdyż wówczas możliwym byłoby ustalenie czy pozwany wywiązał się z warunków umowy, która obowiązywała go do dnia 2 czerwca 2010 r. Jedynie ubocznie należy zauważyć, że do zadań ustawowych powódki należy m.in. wspieranie poprawy struktury agrarnej, w tym zwłaszcza tworzenia i powiększania gospodarstw rodzinnych (art. 4 ust. 1 pkt 3 ustawy z 9.05.2008 r. o Agencji Restrukturyzacji i Modernizacji Rolnictwa - Dz.U.2008.98.634). Powódka zatem miała również obowiązek wspierania pozwanego, nie ograniczający się jedynie do kontrolowania jego działań. Przyznane w ramach pomocy środki finansowe zostały przecież wykorzystane na rozwój gospodarstwa rolnego, a pozwany takie gospodarstwo prowadził i w dalszym ciągu prowadzi.

Reasumując Sąd Okręgowy stwierdził, że pozwani wykazali, iż pozwany podejmował starania o rozwój należącego do niego gospodarstwa rolnego i na dzień 2 czerwca 2010 r. osiągnęło ono wymagane kryterium żywotności ekonomicznej. Tym samym zasadne okazały się zarzuty pozwanych dotyczące nieuprawnionego wypełnienia przez powódkę weksla na kwotę dochodzoną pozwem. W świetle powyższych okoliczności Sąd na podstawie art. 496 k.p.c. uchylił w całości opisany wyżej nakaz zapłaty i oddalił powództwo jako bezzasadne. O kosztach procesu Sąd orzekł na podstawie art. 98 k.p.c.

Powyższy wyrok apelacją zaskarżyła powódka.

Zarzuciła naruszenie przepisów prawa procesowego w granicach:

- art. 233 § 1 k.p.c. polegające na nierozważeniu przez Sąd I instancji, w sposób swobodny i wszechstronny, zgromadzonego w sprawie materiału dowodowego oraz dokonaniu przez Sąd ustaleń sprzecznych z zebrany materiałem dowodowym poprzez:

błędne przyjęcie, że pozwany należycie spełnił warunek wynikający z § 5 ust. 1 pkt 4 ww. umowy;

niewzięcie pod uwagę, że w gospodarstwie rolnym pozwanych odbyły się dwie kontrole (...) na miejscu i że obie kontrole nie potwierdziły osiągnięcia przez gospodarstwo rolne pozwanych kryterium żywotności ekonomicznej na poziomie wymaganym tj. na poziomie co najmniej 4 ESU, a okoliczności te zostały również - w sposób nie budzący wątpliwości - potwierdzone przez biegłego sądowego;

niewzięcie pod uwagę, że w piśmie pozwanego z dnia 21 maja 2010 r. pozwany sam potwierdził niespełnienie warunku z § 5 ust. 1 pkt 4 umowy;

niewzięcie pod uwagę, że kontrola na miejscu w gospodarstwie rolnym pozwanych, stosownie do § 5 ust. 1 pkt 5 ww. umowy nie mogła się odbyć po upływie 5 lat od dnia dokonania wypłaty pomocy przez (...) tj. w tym przypadku po dniu 2 czerwca 2010 r., a ponadto, że kontrola upoważnionych przedstawicieli (...) i innych organów kontroli krajowej i Unii Europejskiej jest ich prawem, a nie obowiązkiem;

polegające na przekroczeniu przez Sąd I instancji swobodnej oceny materiału dowodowego przy ocenie opinii wydanej przez biegłego sądowego dr inż. M. B. na skutek nieuwzględnienia uzasadnionego zastrzeżenia zgłoszonego przez stronę powodową, odnoszącego się do przedmiotowej opinii, dotyczącego optymalnego siewu facelii błękitnej,

- art. 228 § 1 k.p.c. polegające na niewzięciu przez Sąd I instancji pod uwagę faktu powszechnie znanego, że w polskich warunkach klimatycznych i glebowych najbardziej optymalny termin siewu facelii błękitnej przypada na przełom drugiej i trzeciej dekady kwietnia, a najpóźniej musi być zasiana do pierwszych dni maja, bo jedynie taki zasiew gwarantuje - z wysokim stopniem prawdopodobieństwa - najbardziej spodziewany efekt rolniczy;
- art. 328 § 2 k.p.c. poprzez niedostateczne wyjaśnienie przez Sąd I instancji, w uzasadnieniu zaskarżonego wyroku, przyczyn, dla których w pełni dał wiarę pismu pozwanemu z dnia 2 czerwca 2010 r., w który poinformował on powódkę o likwidacji uprawy żyta o pow. 0,77 ha i zasianiu na ww. powierzchni facelii błękitnej i zeznaniom pozwanego w tym zakresie;

oraz naruszenie prawa materialnego, tj.:

- § 5 ust. 1 pkt 4 umowy w zw. z art. 65 § 1 i 2 k.c. w zw. z art. 56 k.c. poprzez błędne przyjęcie przez Sąd I instancji, że z przedmiotowego zapisu umownego nie wynika dla pozwanego obowiązek niedokonywania zmian, w okresie 5 lat od dnia dokonania wypłaty pomocy przez (...) (tj. w tym przypadku od dnia 14 stycznia 2010 r. do dnia 2 czerwca 2010 r.) w strukturze produkcji rolnej, jeżeli prowadziłyby to do zmniejszenia wielkości ekonomicznej gospodarstwa rolnego poniżej kryterium żywotności ekonomicznej tj. obowiązek takiego gospodarowania, który - jeśli chodzi o uprawy roślinne, w tym np. facelię błękitną winien uwzględniać optymalny termin ich zasiew, gwarantujący - z wysokim stopniem prawdopodobieństwa - najbardziej spodziewany efekt rolniczy;
- art. 354 § 1 k.c. poprzez błędne przyjęcie przez Sąd I instancji, że pozwany należycie spełnił warunek wynikający z § 5 ust. 1 pkt 4 umowy;
- art. 355 § 1 i 2 k.c. poprzez nieuwzględnienie przez Sąd I instancji, że pozwany przy wykonaniu umowy zobowiązany był do zachowania podwyższonego poziomu staranności, z uwagi na preferencyjny charakter otrzymanej pomocy pochodzącej ze środków krajowych i wspólnotowych.

W związku z powyższym wniosli o zmianę zaskarżonego ww. wyroku poprzez utrzymanie w mocy wydanego w postępowaniu nakazowym nakazu zapłaty i zasądzenie solidarnie od pozwanych na rzecz powódki kwoty 89.929,49

zł wraz z odsetkami ustawowymi od dnia 24 stycznia 2012 r. do dnia zapłaty oraz kwoty tytułem zwrotu kosztów postępowania sądowego, w tym kwoty tytułem zwrotu kosztów zastępstwa procesowego wraz z opłatą skarbową od pełnomocnictwa; ewentualnie o uchylenie zaskarżonego wyroku w całości i przekazanie sprawy do Sądu I instancji do ponownego rozpoznania wraz z rozstrzygnięciem o kosztach postępowania sądowego, w tym kosztach zastępstwa procesowego według norm przepisanych i o zasądzenie od pozwanych solidarnie na rzecz powoda kosztów postępowania apelacyjnego, w tym kosztów zastępstwa procesowego według norm prawem przepisanych.

W odpowiedzi na apelację pozwani wnieśli o jej oddalenie i zasądzenie od powódki kosztów postępowania przed Sądem II instancji, w tym kosztów zastępstwa adwokackiego według norm przepisanych.

Sąd Apelacyjny zważył, co następuje;

Apelacja okazała się bezzasadna.

Sąd Okręgowy prawidłowo ustalił stan faktyczny i dlatego Sąd Apelacyjny przyjmuje ustalenia Sądu I instancji za własne.

W żadnym razie nie okazał się trafny zarzut naruszenia art. 233 § 1 k.p.c. Dokonując oceny dowodów Sąd Okręgowy nie przekroczył granicy swobodnej ich oceny. Wyprowadził bowiem z zebranego w sprawie materiału dowodowego wnioski logicznie prawidłowe. Poza tym ocena dowodów odpowiada warunkom określonym przez prawo procesowe. I tak po pierwsze sąd pierwszej instancji oparł swoje przekonanie wyłącznie na dowodach prawidłowo przeprowadzonych, z zachowaniem zasady bezpośredniości. Po drugie Sąd Okręgowy dokonał oceny na podstawie wszechstronnego i bardzo wnikliwego rozważenia zebranego w sprawie materiału. Nie ma więc potrzeby powtarzania w tym miejscu rozważań sądu pierwszej instancji. Po trzecie Sąd Okręgowy dokonał prawidłowej selekcji dowodów szeroko argumentując, na których dowodach się oparł i którym odmówił wiarygodności i mocy dowodowej. Dlatego też Sąd Apelacyjny nie znalazł podstaw, aby zakwestionować dokonana ocenę dowodów.

Sąd I instancji w uzasadnieniu zaskarżonego orzeczenia wyjaśnił, że dał wiarę powodowi w takim zakresie, w jakim jego zeznania korespondowały z pozostałym uznanym za wiarygodny materiałem dowodowym. Brak szczegółowego wyjaśnienia w uzasadnieniu wyroku dlatego sąd dał wiarę twierdzeniom pozwanego zawartym w jego piśmie z dnia 2 czerwca 2010 r., w którym poinformował on powódkę o likwidacji uprawy żyta o pow. 0,77 ha i zasianiu na ww. powierzchni facelii błękitnej i jego zeznaniom w tym zakresie nie narusza art. 328 § 2 k.p.c. gdy zważyć na okoliczność, że wyżej opisane twierdzenia powoda zostały uprawdopodobnione umową kontraktacyjną nr (...) na produkcję i dostawę nasion roślin rolniczych a nadto sama powódka uznała je za prawdziwe w piśmie do pozwanego z dnia 18 lutego 2011 r.

Ponadto w szczególności prawidłowo, opierając się na fachowej opinii biegłego sądowego, Sąd ten ustalił, że gospodarstwo rolne które prowadzi pozwane małżeństwo spełniało stosowne wymogi, które usprawiedliwiały nie tylko udzielenie bezpłatnej pomocy rolnikowi, ale również nie wiązały się z tym, iżby ta pomoc musiała być zwrócona. Powódka nie wykazała ażeby pozwani sprzeniewierzyli się zasadom określonym w umowie dotyczącej udzielonej zapomogi.

Wbrew stanowisku skarżącej nie jest faktem powszechnie znanym, nie wymagającym dowodu (art. 228 § 1 k.p.c.), że w polskich warunkach klimatycznych i glebowych najbardziej optymalny termin siewu facelii błękitnej przypada na przełom drugiej i trzeciej dekady kwietnia, a najpóźniej musi być zasiana do pierwszych dni maja, bo jedynie taki zasiew gwarantuje - z wysokim stopniem prawdopodobieństwa - najbardziej spodziewany efekt rolniczy. Za fakty powszechnie znane uważa się okoliczności, zdarzenia, zjawiska, czynności lub stany znane każdej rozsądnej i mającej doświadczenie życiowe osobie, tymczasem w tym przypadku nawet sąd nie dysponuje wiedzą, co do wskazanych przez powódkę okoliczności. Kwestia najbardziej optymalnego terminu siewu w polskich warunkach klimatycznych i glebowych facelii błękitnej jest natomiast typowym przykładem okoliczności, której ustalenie wymaga wiedzy specjalistycznej i sięgnięcia tym samym do dowodu z opinii biegłego, co też Sąd I instancji prawidłowo uczynił. Powołany w sprawie biegły sądowy przekonująco natomiast wskazał, że facelia błękitna może być siana do 7 lipca, a

najwcześniej może być siana na początku kwietnia. Opinia biegłego nie może być natomiast weryfikowana, a zwłaszcza dyskwalifikowana w całości bądź co do wniosków, bez posłużenia się wiedzą specjalistyczną. Sąd może oceniać opinię biegłego pod względem fachowości, rzetelności, czy logiczności. Nie może jednak nie podzielać merytorycznych poglądów biegłego lub w ich miejsce wprowadzać arbitralnych twierdzeń strony. Z uwagi na okoliczność, że skarżąca nie zakwestionowała skutecznie opinii biegłego, który dodatkowo obronił swoje stanowisko na rozprawie w dniu 13 czerwca 2014 r., jej konsekwentnie powtarzane gołosłowne twierdzenie o innym niż wskazał biegły „optymalnym” terminie siewu facelii błękitnej nie mogło zostać uwzględnione jako niedopuszczalna polemika z fachowym i należycie uzasadnionym stanowiskiem biegłego sądowego.

W ocenie Sądu Apelacyjnego Sąd Okręgowy nie dopuścił się również naruszeń przepisów prawa materialnego. Skoro każda ze stron dokonywała odmiennej interpretacji postanowień umowy stanowiącej źródło zobowiązania, konieczne było dokonanie przez Sąd jej wykładni, zgodnie z dyrektywami wynikającymi z art. 65 k.c. (vide: wyrok Sądu Najwyższego z dnia 27 stycznia 2004 roku, II CK 395/02, Lex 602376). Sąd Okręgowy natomiast prawidłowo stosując reguły interpretacyjne zawarte w art. 65 k.c. zauważył, że postanowień zawartej przez strony umowy, zwłaszcza jej § 5 ust. 1 pkt 4 nie sposób interpretować w oderwaniu od jej celu, jakim w istocie było wsparcie pozwanego rolnika poprzez ułatwienie mu rozpoczęcia i prowadzenia gospodarstwa rolnego. Zważyć bowiem należy, że pozwany otrzymał pomoc w ramach wspierania zmian i dostosowań w sektorze rolno-żywnościowym - ułatwianie startu młodym rolnikom. Do zadań ustawowych powódki – zgodnie z art. 4 ust. 1 ustawy z dnia 9 maja 2008 r. o Agencji Restrukturyzacji i Modernizacji Rolnictwa – należy zaś między innymi wspieranie inwestycji w rolnictwie i poprawy struktury agrarnej, w tym zwłaszcza powiększania gospodarstw rodzinnych. Obowiązkiem powodowej Agencji było zatem współdziałać z pozwanym i wspierać go, a nie jedynie ograniczać się do kontroli jego działań. Mając już tylko na uwadze powyższe wskazać należy, że jeśliby miały się pojawić wątpliwości co do sposobu wykonywania umowy, to nie mogłyby być one interpretowane na niekorzyść pozwanego. Nie można kolejno tracić z pola widzenia specyfiki produkcji rolnej prowadzonej przez pozwanego, która związana była z corocznymi zasiewami roślin. W takiej sytuacji słusznie za biegłym sądowym Sąd Okręgowy wskazał, że spełnienie przez pozwanego warunku żywotności ekonomicznej gospodarstwa w całym okresie liczącym do 2 czerwca 2010 r. w stosunku do facelii błękitnej było, jeśli nie wręcz zwyczajnie niemożliwe, to co najmniej kompletnie ekonomicznie nieuzasadnione, a to z uwagi na charakterystyczną dla niej okresowość upraw. Stąd dla oceny czy gospodarstwo pozwanego spełniło kryterium żywotności ekonomicznej istotnym jest, że pozwany dokonał zasiania facelii błękitnej do dnia 2 czerwca 2010 r. Trafna jest zatem konkluzja Sądu I instancji, że stanowisko pozwanego, że nie wiedział o tym, aby w 2010 r. obowiązywało go nadal utrzymanie żywotności gospodarstwa rolnego, chociaż było błędne, nie miało istotnego znaczenia, skoro czynności umożliwiające osiągnięcie żywotności ekonomicznej zostały podjęte przez niego niezwłocznie po przeprowadzonych przez powódkę kontrolach, a co istotniejsze, okazały się one również skuteczne i na dzień 2 czerwca 2010 r. gospodarstwo rolne pozwanego osiągnęło wymagane kryterium żywotności ekonomicznej. Pozwany przeznaczył zatem przyznane środki na rozwój gospodarstwa rolnego, zadbał o to, by to gospodarstwo osiągnęło wymagane kryterium żywotności ekonomicznej i nadal je prowadził. Pozwany jako dłużnik wykonał tym samym swoje zobowiązanie zgodnie z jego treścią i w sposób odpowiadający jego celowi społeczno-gospodarczemu oraz zasadom współżycia społecznego z należyłą starannością i to przy uwzględnieniu profesjonalnego charakteru prowadzonej przez niego działalności rolniczej. W okolicznościach sprawy, Sąd Apelacyjny całkowicie natomiast podziela argumentację zawartą w uzasadnieniu zaskarżonego orzeczenia, że uwzględnienie stanowiska powódki, która uparcie wskazywała, że pozwany zobowiązany był do utrzymywania żywotności ekonomicznej gospodarstwa rolnego przez cały okres do 2 czerwca 2010 r. przede wszystkim pozostawałoby w ewidentnej sprzeczności ze specyfiką prowadzenia gospodarstwa rolnego, które uzależnione jest zarówno od warunków pogodowych, okresu wegetacji roślin czy przyjętego przez danego rolnika sposobu planowania prac polowych w taki sposób, aby było to jak najbardziej opłacalne. Sąd Okręgowy słusznie zatem stanął na stanowisku, że zapatrywanie powodowej Agencji, co do nieprawidłowego wykonania przez pozwanego rolnika obowiązku wynikającego z § 5 ust. 1 pkt 4 umowy, nie zasługiwało na uwzględnienie. W ocenie Sądu Apelacyjnego, przedstawione w tym przedmiocie zarzuty apelacji, jako wyłącznie polemiczne z prawidłowym rozstrzygnięciem Sądu Okręgowego, nie mogły przynieść oczekiwanego przez skarżącą efektu.

Skoro więc pozwani spełnili wymogi określone w umowie i nadto wykazali się właściwym w pełni profesjonalnym poziomem staranności wadliwy okazał się zarzut naruszenia art. 354 § 1 k.c. oraz art. 355 § 1 i 2 k.c.

Skoro więc apelacja okazała się bezzasadna, podlegała oddaleniu na podstawie art. 385 k.p.c.

O kosztach postępowania odwoławczego Sąd Apelacyjny rozstrzygnął na podstawie art. 391 § 1 k.p.c. w zw. z art. 98 §§ 1 i 3 k.p.c. oraz z § 2 ust. 1 i 2, § 6 pkt 6 i § 13 ust. 1 pkt 2 rozporządzenia Ministra Sprawiedliwości z dnia 28 września 2002 r. w sprawie opłat za czynności adwokackie oraz ponoszenia przez Skarb Państwa kosztów nieopłaconej pomocy prawnej udzielonej z urzędu (Dz. U. nr 163 poz. 1348) mając na uwadze, że w pierwszej instancji pozwanych nie reprezentował ten sam adwokat, co w postępowaniu apelacyjnym.

- H. Małaniuk - K. Józefowicz - M. Gulczyńska